

היום נלמד בעזרת ה':

יבמות דף לח

הגמרא ממשיכה לעסוק בדיני ירושת הספק והיבם:

ספק יבם שבאו לחלוק בנכסי סבא: ה'סבא' הוא אבא של שני האחים: המת והיבם. 'הספק' טוען: אני הוא בנו של המת ויורשו וממילא מגיע לי חצי בנכסי הסבא, ואילו היבם טוען: אתה הוא בני ולא מגיע לך כלום. הדין הוא: היבם הוא מוחזק בנכסים באופן ודאי (הוא ודאי בנו של הסבא), ואילו 'הספק' הוא ספק מוחזק בנכסים (כי יתכן שהוא בנו של היבם) ואין ספק מוציא מידי ודאי, והיבם יורש הכל.

ספק ובני יבם שבאו לחלוק בנכסי סבא: 'הספק' טוען: אני הוא בנו של המת ומגיע לי חצי בנכסים, הבנים טוענים: אתה אחינו ומגיע לך חלק איתנו (הם שני אחים ולטענתם הוא האח השלישי). הדין הוא: דבר ראשון הבנים מקבלים חצי - כי על זה אין ויכוח שהרי גם לטענת 'הספק' מגיע לו רק חצי (וכגון שהנכסים שוים 6 זהובים, הם מקבלים 3 זהובים). 'הספק' מקבל שלישי מהנכסים - כי על זה אין ויכוח שהרי גם לטענתם שהוא אחד מהאחים מגיע לו שלישי (הוא מקבל 2 זהובים). נשאר שיטית מהנכסים שעל זה הויכוח (1 זהוב) - ומכיון שהוא 'ממון המוטל בספק' חולקים אותו בין הספק לאחים: הוא מקבל חצי, והם כל אחד רבע.

סבא יבם בנכסי ספק: 'הספק' מת ללא ילדים. הסבא טוען: הוא בני ואני יורשו, והיבם טוען: הוא בני ואני יורשו.

או סבא וספק בנכסי יבם: היבם מת לא ילדים. 'הספק' טוען: אני הוא בנו ואני יורשו, ואילו הסבא טוען: אתה בנו של המת, ואני יורש את היבם שהוא בני.

משינה: שומרת יבם (= אשה שממתינה ליבם שייבם אותה) שנפללו לה נכסים בירושה מאביה, מודים ב"ש וב"ה שיכולה לעשות בהם כרצונה ומה שעשתה קיים, כיון שהיא בעלת הנכסים.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור

052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

המשנה שואלת: ואם מתה מה יעשה בכסף כתובתה? ובנכסים הנכנסים ויוצאים עמה? כלומר 'נכסי מלוג', כגון קרקעות שהיו של האשה לפני שהתחתנה ובשנישאת מכניסה אותם לבעלה והקרן שלה והפירות של הבעל, וכשהיא יוצאת הם יוצאים עמה. האם הם של היבם או שהם של יורשי אביה (= אשה שמתה ללא בעל ובנים נכסיה הולכים למשפחת אביה)?

המשנה עונה: לדעת ב"ש - יחלקו בהם יורשי היבם עם יורשי האב, כיון שהיא ספק נשואה ליבם והיבם זכה בחצי ירושתה מספק (= הדין הוא שהבעל יורש את אשתו). *[אבל לגבי כסף כתובתה מודים ב"ש שהוא בחזקת היבם ואינו חולק אותו עם יורשי האב].*

ולדעת ב"ה - הנכסים עומדים בחזקתם, ולכן את כסף כתובתה יורשים יורשי הבעל ואת הנכסי מלוג יורשים יורשי אביה.

ואם **כנסה** היבם הרי היא כאשתו לכל דבר חוץ מהתחייבות כתובתה, דהיינו שאין היבם מתחייב לה כתובה אם יגרש אותה או אם ימות בחייה, ואין נכסיו משועבדים לכתובתה, לפי שהיא אשה שהקנו לו מן השמים.

נמרא: מדוע ב"ש חולקים רק בסיפא (= במקרה שהיא מתה)?

עולא מתרץ: ברישא מדובר שהיא נפלה לייבום כשהיא ארוסה (= שמת בעלה שאירס אותה ונפלו לה נכסים כשהיא שומרת יבם), וכיון שב"ש לקמן סוברים שסתם אישה ארוסה (=שאינה שומרת יבם) יכולה למכור את נכסיה, הרי שבוודאי שבאן שהיא רק זקוקה ליבום (מכח היותה מאורסת לראשון) היא יכולה למכור. וב"ה הסוברים לקמן שארוסה ממש לא תמכור, זה רק לכתחילה אבל אם מכרה ונתנה מה שעשתה קיים, ובמקרה שלנו כיון שיש כאן רק זיקת ארוסה והיא לא אשתו של היבם ממש הם מודים שמוכרת לכתחילה. לסיכום: **ברישא מדובר שהיא נפלה לייבום כשהיא ארוסה, וב"ש וב"ה מודים שמוכרת ונותנת לכתחילה מהטעם שביארנו.**

ובסיפא מדובר שהיא נפלה לייבום כשהיא נשואה, וכיון שבסתם אישה נשואה כולם מודים שאם מכרה ונתנה בעלה מוציא את מה שמכרה ונתנה מהלקוחות, לכן במקרה שלנו שיש כאן רק 'זיקת נשואה' (מכח היותה נשואה לראשון) והיא לא נשואה ליבם ממש הרי שהנכסים עומדים בספק, ולכן ב"ש סוברים שמחמת הספק צריך לחלוק את הנכסים בין יורשי היבם ליורשי האב, וב"ה סוברים שעדיף להעמיד את הנכסים

בחזקתם. לסיכום: בסיפא מדובר שהיא נפלה לייבום כשהיא נשואה, וב"ש וב"ה נחלקו מה עדיף.

זיקת ארוסה עושה ספק ארוסה דאי ס"ד וכו': הגמרא מוכיחה שלדעת עולא הזיקה עושה רק ספק ולא ודאי, בין בזיקת ארוסה ובין בזיקת נשואה – מהדין של ארוסה ונשואה ודאיות השונה מהנ"ל, כאמור.

אמר ליה רבה (לעולא): לפי דבריו, מדוע בסיפא בזיקת נישואין, בית שמאי ובית הלל לא חולקים על שומרת יבם בחייה - מי אוכל את הפירות של נכסי מלוג שלה לדעת ב"ש יחלוקו השומרת יבם עם היבם ולדעת ב"ה כל הפירות לשומרת יבם?

אלא אמר רבה: גם ברישא וגם בסיפא של המשנה מדובר בשומרת יבם מהנישואין שזיקתה נחשבת לספק נישואין, אלא שברישא מדובר שהיא בחיים ולכן היא נחשבת למוחזקת בנכסים באופן ודאי, שהרי הקרן (גוף השדה) שלה בכל מקרה, ואילו היבם רק בספק (אם נחשבת לנשואה יש לו זכות בהם), ואין ספק מוציא מידי ודאי.

אבל בסיפא מדובר שהיא מתה, ולכן גם יורשיה וגם היבם אינם מוחזקים בנכסים אלא הם 'ספק' ולכן לדעת ב"ש יחלוקו. [אמנם ב"ה סוברים שמכיון שהיא הוחזקה בנכסים בחייה וקרוביה יורשים אותה, הם נחשבים כמוחזקים יותר מהיבם ולכן הנכסים נשארים אצלם].

נפל הבית עליו ועל אביו: ולא ידוע מי מת ראשון. אם האב מת ראשון הרי בנו ירש אותו, ואילו אם הבן מת ראשון הרי אביו ירש אותו. מדובר שהבן מת ללא בנים, אבל היה עליו שעבוד של בעל חוב וכתובה ולא היו לו נכסים אחרים לפורעם.

בעלי החוב של הבן טוענים: האב מת ראשון וממילא הם אמורים לגבות את חובם בנכסים שירש הבן. ואילו יורשי האב טוענים: הבן מת ראשון והאב ירש אותו והם יורשים את האב. הדין הוא: לדעת ב"ש יחלוקו ולדעת ב"ה הנכסים נשארים אצל יורשי האב, משום שגם אם האב מת ראשון ובנו ירש אותו הרי אין לו בנים והירושה חוזרת אליהם - כל עוד לא גבו בעלי החוב את חובם.

כאן הרי יורשי המשפחה מוחזקים בנכסים ואילו בעלי החוב הם רק ספק, ובכל אופן ספק מוציא מידי ודאי לדעת ב"ש שסוברים יחלוקו?

הגמרא מתרצת: ב"ש סוברים שכיון שהשתעבד הבן לחוב בשטר - שטר העומד לגבות נחשב לגבוי. אך באמת אין ספק מוציא מידי ודאי. הגמרא מביאה לכך מקור (א. ששטר העומד ליגבות כגבוי דמי, ב. שאין ספק מוציא מידי ודאי):

מתו בעליהן עד שלא שתו: אישה שקינא לה בעלה והזהירה שלא תיסתר עם פלוני, והלכה ונסתרה עימו, בעלה מביאה לבית המקדש שם משקים אותה ב'מי סוטה' הבודקים אותה האם זינתה או לא. אך אם הבעל מת לפני שהספיק להשקותה לדעת ב"ש נטלת כתובה, אפילו שזונה אין לה כתובה ולדעת ב"ה או שותה או נטלת כתובה. הגמרא מיד מבארת שלא יתכן שאלמנה תשתה מי סוטה משום שרק בעל יכול להשקות את אשתו, אלא כוונת ב"ה שמכיון שאינה שותה אינה נטלת כתובה.

כאמור לדעת ב"ש נטלת כתובה. מכאן ראייה שלדעתם 'שטר העומד ליגבות כגבוי דמי' ולכן האישה מוחזקת בודאות בכתובתה, ואילו יורשי הבעל טוענים מספק שלא מגיע לה שמה שזינתה - אין ספק מוציא מידי ודאי. [אך לא יתכן לומר שלדעת ב"ש הסוטה היא רק ספק והיורשים ודאי, ולדעתם ספק מוציא מידי ודאי - כי אז היה צריך להיות שיחלוקו היורשים עם הסוטה לכל הפחות].

ואביי לותביה מהא: אביי שסובר בפירוש המשנה של סוטה הנ"ל שלדעת ב"ש ספק מוציא מידי ודאי [לביאור שיטת אביי עיין תוספות ד"ה ואביי], מדוע לא הקשה על רבה ממשנה זו הנמצאת באותו 'סדר' שלנו סדר נשים, והלך להקשות ממסכת בבא בתרא שבסדר נדיקין?

הגמרא מתרצת: בשביל שנשים ירצו להתחתן (=משום חינא) החשיבו אותן כודאיות בנכסים לענין כתובתן.

ולותביה ממתניתין: 'מתה - מה יעשה בכתובתה.. ב"ש אומרים יחלוקו יורשי הבעל עם יורשי האב', והרי אם היא מתה כבר אין כאן 'משום חינא'? הגמרא מתרצת שב"ש וב"ה אינם חולקים לגבי כתובה. ומבארת שעל כתובה באמת אין מחלוקת (והתנא עזב את הכתובה ='שבקה'), וכל המחלוקת היא על 'נכסים הנכנסים ויוצאין עימה (נכסי מלוג)!'.

רב אשי: מדייק זאת מכך שבית שמאי מקדימים את 'יורשי הבעל' שחולקים עם 'יורשי האב', ולא להיפך. משום שבנכסי מלוג שהיא הביאה איתה יורשי האב מוחזקים בנכסים והם חולקים אותם עם יורשי הבעל. ואילו אם הנידון היה לגבי כתובה היה

צריך לומר שיורשי הבעל (המוחזקים בנכסי הכתובה) חולקים עם יורשי האב (הטוענים לקבל אותה).